

"Cenab-ı Hakkın mâsivâsına yapılan muhabbet iki çeşit olur. Birisi,.. İkinci kısım ise, en evvel esbabı sever ve bu muhabbetini Allah'ı sevmeye vesile yapar. Bu kısım muhabbet, topluluğunu muhafaza edemez, dağılır." izahı?

"Cenab-ı Hakkın mâsivâsına yapılan muhabbet iki çeşit olur. *Birisi* yukarıdan aşağıya nâzil olur; diğeri aşağıdan yukarıya çıkar. Şöyle ki:"

"Bir insan en evvel muhabbetini Allah'a verirse, onun muhabbeti dolayısıyla Allah'ın sevdiği herşeyi sever. Ve mahlûkata taksim ettiği muhabbeti, Allah'a olan muhabbetini tenkis değil, tezyid eder."

"İkinci kısım ise, en evvel esbabı sever ve bu muhabbetini Allah'ı sevmeye vesile yapar. Bu kısım muhabbet, topluluğunu muhafaza edemez, dağılır. Ve bazan da kavî bir esbaba rastgelir. Onun muhabbetini mânâ-yı ismiyle tamamen cezb eder, helâkete sebep olur. Şayet Allah'a vâsıl olsa da, vüsulü nâkıs olur."(1)

Nasılki, tevhid ve tefekkürde, aşağıdan yukarıya, yani eserden müessire gitmek, şüphelerden daha salim ve eminse, muhabbet noktasından da tersi, yani yukardan aşağıya, müessirden esere gitmek daha makbul ve sağlam olanıdır.

Masivaya, yani Allah'ın mahlukatına yapılan muhabbetin iki tarzı ve şekli vardır. Biri yukardan aşağıya, yani önce Allah'ı sever, sonra onun sevgisi ile mahlukatı sever.

Burada mahlukata dağıttığı sevgi, eksiklik değil, bilakis kemalat getirir. Zira onun adına, onun sanatı noktasından sevdiği için, sevgisi dağılıp azalmaz. Tam aksine, çoğalarak mükemmele gider.

Diğeri ise aşağıdan yukarı, yani önce masivayı ve mahlukatı sever, sonra Allah'a doğru gitmeye çalışır. Giderken, çok zorlu ve kuvvetli bir masivayı aşamama ve geçememe riski ile karşı karşıya kalabilir. Ya da onda takılıp kalma, boğulma durumu da olabilir. Mahlukat çok ve geniş olunca, kesrette kaybolma ve boğulma kaçınılmaz olabilir. Kalbin kuvvet ve enerjisi, kesrette dağılıp, bir daha toplanması çok zorlaşır. Ve vahdete, yani Allah'a yönelmesine takat ve gücü kalmayabilir.

Bu yüzden aşağıdan yukarı muhabbet tarzı güvenli ve sağlam bir tarz değildir. Herkesin kavi ve aşılamaz sebebi farklı olabilir. Kimisi için bir evlat, kimisi için mal mülk, kimisi için gençlik ve şehvet, kimsisi için mecazi bir aşk, kimisi için şan ve şöhret, kimisi için kibir ve enaniyet ve kimisi için de dünyanın suri tatlılığı, kimisi için bir peygamber sevgisi (Hristiyanları küfre yuvarlayan ifratı muhabbettir) birer engel ve perde olabilir. İşte bunlar ve daha bunlara benzer, çok kuvvetli perdeler ve barikatlar, kalbin muhabbet seyahatinde Allah'a ulaşmasına mani ve engel olabilirler. Bunları geçse de, yara ve izleri kaldığından, safi bir Allah sevgisi olamaz. Olsa da eksik ve nakıs olur.

Önce tahkiki imanı elde edip, tefekkür ve marifet ile kalben Allah'a aşk ve muhabbetini tesis ettikten sonra masivaya kalben yönelmek lazımdır. Yoksa, kalbi kesrette dağıtıp, kuvvetli sebeplere yapışıp, sonra tevhide ve vahdete yönelmek ve muhabbetullahı bulmak çok zordur.

Allah insana kendi cemal ve kemalini sevecek ve fani güzelliklerle tatmin olmayacak genişlikte ve keskinlikte bir kalp vermiştir. İnsanın bu geniş kalbi ancak ebedi ve solmayan bir güzellik ile tatmin olabilir.

Oysa kainatın ve içindeki bütün güzelliklerin üzerinde fena ve fanilik damgası vardır. Sevdiğimiz o güzellik, ya eskir ya pörsür ya da bize karşılık vermez, verse de bizim meftun olduğumuz o güzellik çabuk söner. Demek bize verilen bu kalp o fena ve fani güzellikler için değil ebedi ve solmayan bir güzelliği sevmek için tahsis edilmiştir.

Biz suistimal edip Allah'a tahsis edilmiş kalbimizi fani mahlukata tevcih edersek, bunun tokadını hem burada hem ahrette yeriz. Kalbimizdeki bu hastalığı tedavi etmenin yolu ise iman ve tefekkür üzerinde yoğunlaşp o güzellikler üzerinde fanilik damgalarını okuyarak sevgi ve aşkımızı gerçek sahibine tevdi etmektir.

Kainatta **aşka sebep** olan üç faktör vardır; bunlar **cemal, kemal** ve **ihsandır**. İnsan bu sebeplerden dolayı aşık olur ya da birisini sever. Halbuki kainattaki bütün güzellikler, mükemmellikler, ikram ve ihsanların membaı ve esası Allah'ın isim ve sıfatlarıdır.

Kainattaki bütün güzellikleri toplasak Allah'ın cemali yanında okyanustan bir damla mesabesinde kalır, üstelik bu güzellik ebedidir. Öyle ise neden damla ile oyalanıp acı ve elem çekelim, asıl güzellik kaynağına kalbimizi tevcih edip tatmin olmak varken.

Mesela, çok susamış bir adam düşünelim ağzı susuzluktan kavrulur bir vaziyette iken bir baraja rast gelir barajın bendinin bu tarafında toprak üzerinde az bir yaşlık var ama arkasında ise nezih ve leziz büyük bir gölet var. Şu şaşkın adam kavrulmuş ağzını toprak üzerindeki yaşlığa dayamış kanmaya çalışıyor, halbuki arkasında büyük bir gölet var. İşte bizde sonsuz güzellik sahibi Allah varken gidip ıslaklık mesabesinde fani ve adi güzelliklere kalp dudağımızı yapıştırıp kanmaya çalışıyoruz, üstelik o güzellikler Allah'ın güzelliğinden zaif ve çok perdelerden geçmiş bir sızıntısı

---

konumundalar. Biz nazarımızı ve kalbimizi o mecazi sevgiliden hakiki sevgiliye, yani Allah'a çevirirsek, hem o beladan kurtuluruz, hem de gerçek güzelliği bulmuş oluruz.

Allah insana ancak kendi ile meşgul olup onun ile tatmin olabilecek mahiyette bir kalp vermiştir. Bu sebeple kalbin Allah'tan başka şeyler ile meşgul olup onlara aşık olması zaten doğru olan bir şey değildir. Kalbin fani olan mahluklara aşık olması kalbin manevi bir hastalığıdır, kalbi bir şirktir. Zira Allah kalbi insana sadece kendisini sevmemiz için tahsis etmiştir. Biz bu tahsise ihanet ederek farklı şeylere aşık olursak elbette bu Allah katında makbul ve caiz olmaz.

"Kalpler ancak Allahın zikriyle tatmin olur."(Rad,13/ 28)

ayetinde de ihtar ve ikaz edildiği gibi, insan kalbini tatmin edip doyuracak tek maşuk tek mahbub Allah'tır. Bu sebeple kalbimize giren bu kir ve pasları temizleyip Allah aşkına yanmamız gerekir. Yoksa insanın fani aşklar içinde boğulup imtihanı kaybetme riski çok fazla olur. Hazreti İbrahim (as) gibi **"La uhubbül afilin"** (Fani şeyleri sevmeye değmez) deyip mecazi aşklardan kalbimizi ve gönlümüzü arındırıp kurtarmalıyız.

Bir şeyi sevmek iki türlü olur; birisi caiz iken diğeri caiz değildir.

Birisi, bir şeyi kendi hesabına ve zatı için sevmektir. Yani sanatı sanatkarına olan yönünden ve işaretinden dolayı değil de sanatı sırf sanat için kendi hesabına sevmektir. Bu sevgiye mecazi sevgi deniliyor. Bu sevgi Allah'ın razı olduğu bir sevgi değildir. Her şeyin fani ve geçici olması bu yüzü iledir. Allah namına olmayan her şey fena ve yokluğa mahkumdur. Fena ve yoklukla yoğrulmuş bir sevgi ise insana lezzetten çok azap veriyor. Bu sebeple Allah namına olmayan mecazi sevmekler yanlış ve yasaktır. Üstelik bu sevgi insana Allah'ı hatırlatmıyor, tam aksine unutturuyor. Halbuki insana verilen kalp ancak Allah sevgisi ile tatmin olabilir. Fani ve geçici mahlukat ile tatmin olmaz.

Diğeri ise, Allah namına ve Allah hesabına sevmektir. Yani mahlukatı Onun isim ve sıfatlarına ayna ve vasıta olduğu için sevmek. Onun sevgisine vesile olduğu için muhabbet etmektir. Bu sevgiye de hakiki sevgi deniliyor. Bu sevgi Allah'ın razı olduğu bir sevgidir.

Mesela bir çiçeğe bakıldığı zaman o çiçekte sevmeye layık ne varsa hepsi Allah'ın sonsuz güzelliğinden gelen zayıf bir tecellidir. Güzelliğin asıl kaynağı ve membaşı Allah'ın sonsuz cemalidir. Demek çiçek sadece bir mazhar ve aynadır. Aynaya bakıp da aynanın kaynağına intikal etmemek abes olur.

İşte kainatta sevgiye sebep olan bütün güzellikler mükemmellikler ve iyilikler hepsi

---

Allah'tan geliyor mahlukattaki bütün güzellikler onun sonsuz isim ve sifatlarnn çok perdelerden geçmiş zayıf ve basit birer tecellileridir. Biz bu tecellileri Allah için ve onun ismi ve namı ile sevebiliriz. Anne ve babamızı Allah'ın birer mahluku ve sanatı noktasından sevebiliriz. Allah namına olmadan ve Ondan bağlantısız sırf kendi hesaplarına sevmek doğru değildir. Yoksa Allah için ve onun hesabına ne kadar sevip hürmet etsek azdır. Burada sevmenin bir sınırı ve yasağı yoktur. Aynı l ve bakış açısı Peygamber (asv) sevgisi için de geçerlidir.

zet olarak **“Fenafirresul”** makamı hatalı ya da yanlış demiyoruz, ama selamet ve sağlamlık açısından yukardan aşağı metoduna yetişemiyor. Peygamber (asv) sevgisi manay-ı harfi ve Allah hesabına olmak gerekiyor. Yoksa bizatihi bir sevgi faydasız ve riskli bir yoldur.

(1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Katre, Nokta](#)